

als je moet breken om..

Marc Chagall (1887-1985) De profeet Jeremia ontvangt de profetenroeping

Meditatie ds. Gerard Rinsma zondag 22 januari 2017

(tweede zondag na epifanie)

Profetenlezing: Jesaja 49:1-7

Evangelielezing: Matteüs 4:12-22

OVERWEGING

Lieve mensen, gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Vorig jaar, toen we onderweg in Duitsland waren, kwam ik in een Raststätte naast een boomlange man te staan. Ik keek hem van de zijkant aan; onder zijn korte mouwen waren hele schilderijen op zijn bovenarm getoetoeërd. Tjonge, dacht ik nog, dat is een lopend prentenboek. Maar net toen ik op het punt stond om hem iets te vragen, draaide hij zich met zijn koffie om en liep de Raststätte uit. Terug in de auto zei mijn vrouw tegen mij: 'weet je wel wie naast je stond?' 'Moet ik die kennen dan?' 'Misschien van televisie', zei ze. 'Okee en wie was het dan?' 'Dat was Arie Boomsma.'¹ 'De zoon van?' 'Dat ook.' 'Die van de EO naar de KRO is gegaan?'² 'Ja, dat ook.'

¹ Boomsma schrijft er een genadeloze parodie over met o.a. ook een gesprek in een pompstation. Relishow, 2011, pg. 114 'Het is misschien een wat vreemde vraag,' begon de pompbediende van een tankstation net voorbij Amersfoort, waar Barnabas na zijn bezoek aan Hilversum was gestopt om te tanken. Hij keek achterom. Niet omdat hij dacht dat de vraag voor een ander bedoeld was, maar omdat hij er zeker van wilde zijn dat er niemand stond te wachten.

Stel je vraag gerust,' zei hij toen dat niet het geval bleek. Hij haalde ondertussen zijn pas door het pinapparaat en toetste zijn code in. Hij schatte de vrouw begin dertig. Ze zag er vermoeid uit. Het haar wat vettig in een staart geknoopt, maar hij kon zich voorstellen dat ze ook haar goede dagen had.

'Nooit gedacht dat ik u hier nog eens zou tegenkomen,' begon ze voorzichtig.

'Ook een evangelist heeft benzine nodig.' Opnieuw keek hij achterom. Nog steeds geen andere mensen. Een rustig tankstation. 'Ik weet niet zo goed hoe ik moet beginnen.'

'Doe het toch maar gewoon. Ik ben wel wat gewend.' Hij had zijn portemonnee alweer opgeborgen.

Ja, natuurlijk,' zei het meisje verontschuldigend. U wordt vast de hele dag lastiggevallen.'

Dat valt wel mee, hoor.'

'Het was u misschien al opgevallen, maar ik ben zwanger.' Het was Barnabas eerlijk gezegd nog helemaal niet opgevallen. Hij dacht dat het meisje wat dikkig was.

'Het is mijn eerste keer, en de vader...' Ze begon te huilen. Barnabas legde zijn hand tegen het glas waarachter het meisje stond. Ze veegde een traan weg en legde haar hand ook tegen dat glas.

'Rustig maar,' zei Barnabas. 'Het komt vast goed. De dingen komen altijd weer op hun pootjes terecht. Wat dat betreft is het leven net een kat.'

'Vergeef mij de vraag,' ging het meisje verder. 'Maar zou u mijn kind willen zegenen? Zou u het leven in mijn buik de handen op willen leggen?'

'Met alle liefde,' verzekerde Barnabas haar. 'Zo tegen het glas, of ..'

'Ik kom er wel even uit,' zei het meisje en ze liep naar een deur aan de zijkant van het pompstation. 'Vergeef me,' zei ze, toen ze voor Barnabas stond. 'Ik ben wat emotioneel de laatste tijd.'

'Hormonen,' wist Barnabas. Het meisje knikte schuld bewust, alsof ze een misdaad toegaf. Toen duwde ze haar buik naar voren. Barnabas legde zijn handen erop. Hij voelde als een skippybal, veel harder dan andere buiken waarop zijn handen hadden gelegen. Het pompstation was nog steeds verlaten. Hoe kom je rond van zo'n onderneming, vroeg hij zich af. Maar meteen daarna concentreerde hij zich op de buik van het meisje. De skippybal-buik.

Sluit je ogen maar,' raadde hij haar aan. 'Weet je wat het wordt?'

Ze schudde haar hoofd. 'Wil ik niet weten.'

Dat kan ik me voorstellen,' zei Barnabas. 'Het is leuk om verrast te worden. Dat geldt voor bijna alles.' Daarna liet hij een stilte vallen. Toen zei hij: 'Heer, zegen het leven in deze buik. Zegen het, en houd het in Uw handen, bescherm het voor tegenslagen ongemakken. Laat het vrolijk spartelen in vruchtwater en liefdevol de wereld betreden als het zover is. Zegen het daarna, en help het de goede weg te kiezen. Blijf bij dit leven, Heer, want het

En zo hadden we hier anderhalf jaar geleden Peter te Velde op bezoek, ook een domineeszoon, die lange tijd als oorlogscorrespondent o.a in Afghanistan heeft gewerkt. En nog eerder Jan Eijkelboom, ook een domineeszoon, die zich in risicovolle conflictgebieden waagt.

En weet u wat ze allemaal gemeen hebben? Ze kijken met heel gemengde gevoelens terug op hun jeugd. Aan de ene kant is de bijbel hen met de papepel ingegoten, om het zomaar te zeggen, aan de andere kant hebben zij als geen ander achter de schermen gekeken. Ze zijn groot geworden in een glazen huis met hoge normen en waarden en tegelijk hebben ze van dichtbij menselijke kleinheid en hypocrisie gezien en beleefd. Aan de ene kant hun vader (soms hun moeder) vanaf de kansel de prachtigste verhalen horen vertellen en aan de andere kant de echtelijke ruzies en conflicten met bestuur en kerkenraad meegemaakt en soms zelfs het slachtoffer geworden van misbruik.³

is van U. En Vader, wees ook met de moeder, zegen haar uitbundig en help haar de juiste keuzes te maken bij de opvoeding van dit kind. Wees met hen allebei, Heer. Amen.' Hij kneep in de buik van het meisje om zijn amen kracht bij te zetten, een duidelijk einde te markeren. Het meisje huilde. 'Dank u wel,' snikte ze. 'U bent een bijzonder mens.' Barnabas omhelsde haar. **Op dat moment gingen de schuifdeuren van het tankstation open. Een wat sloom ogende man kwam binnenlopen.** Barnabas liet het meisje snel los.

Ga maar gauw weer aan het werk,' adviseerde hij. 'En onthoud dat de dingen op hun pootjes terechtkomen. Het komt allemaal goed met jullie, net als met Mozes in dat biezen mandje. Jouw kind staat ook een mooie toekomst te wachten.'

Het meisje omhelsde Barnabas opnieuw en liep toen terug naar haar werkplek. Achter het glas veegde ze eerst nog een paar keer met de mouw van haar trui over haar wangen. Haar mascara was uitgelopen. Barnabas aarzelde. 'Je moet maar gewoon eerlijk tegen iedereen zeggen wat er met je aan de hand is,' zei hij toen. 'Tat is beter dan dat ze het zelf gaan invullen.' Terug in de auto belde hij Gerard.

² Boomsma verliet de EO op 1 oktober 2009. Partijen zouden wegens meningsverschillen geen verdere mogelijkheden voor een vruchtbare samenwerking zien.[6] Boomsma maakte in het praatprogramma De Wereld Draait Door bekend geen ruzie te hebben met de EO, maar dat hij zich verder wil ontwikkelen en maatschappelijk betrokken wil blijven.

In oktober 2009 begon hij bij de KRO aan een aantal actualiteiten- en maatschappelijke programma's. Zo presenteerde hij het tv-programma In de schaduw van het nieuws en tot juni 2010 de vrijdageditie van het ontbijtprogramma Goedemorgen Nederland. Tevens deed hij een aantal gastoptredens bij 't Spaanse Schaep.

In januari 2011 kwam Boomsma met vijf afleveringen van KRO's Uit de Kast, waarvan op 26 mei 2010 een kick-off was uitgezonden. In het programma worden homoseksuele jongeren gevolgd in hun coming out. In augustus 2011 presenteerde Boomsma samen met Claudia de Breij het programma Flikker op, een special over homoseksualiteit. Daarnaast verscheen zijn programma Over de streep waarin Boomsma verschillende middelbare scholen bezoekt en leerlingen onderling begrip krijgen en verschillen respecteren.

Vanaf september 2011 is Boomsma medepresentator van het wekelijkse televisieprogramma Debat op 2, een journalistiek discussieprogramma van de NCRV en de KRO. Een voorafschaduwing daarvan was het tv-discussieprogramma In de schaduw van het nieuws, dat door de KRO in februari 2011 werd uitgezonden. In 2013 maakte hij een programma over mensen die stotteren getiteld Sprakeloos. Vanaf 7 januari 2014 kwam Boomsma met een nieuw tv-programma; in Hij is een Zij volgt hij vijf transgenders in hun verandering van geslacht.

³ Onthullend bijvoorbeeld om te lezen hoe domineesdochter Aleid Schilder en haar broers en zussen door haar vader werden mishandeld; in haar autobiografie: Door de glazen deur; Aleid Schilder

Maar wat ze ook allemaal, bijna allemaal gemeen hebben, die domineeskinderen, dat is hun gedrevenheid.⁴ In de sport, in de journalistiek, in de zorg, in de politiek, in de geneeskunde, ja daar ook. En natuurlijk op het toneel.

En zo beschouwd zou je Jezus van Nazareth ook als een domineeszoon kunnen zien. Die waren er toen nog niet: dominees zijn pas met Luther gekomen en bestaan nog maar 500 jaar. Maar Jezus had wel een geestelijke vader: Johannes de Doper. En als het waar is, wat de evangeliën over Johannes de Doper schrijven, dan zou hij heel goed hebben gepast in een zware bondsgemeente, in een zgn. zwarte kousenkerk, die van de kansel zou donderen: 'Addergebroed, wie heeft jullie wijsge maakt dat je veilig bent voor het komende oordeel? Breng liever vruchten voort die een nieuw leven waardig zijn, en denk niet dat je bij jezelf kunt zeggen: Wij hebben Abraham als vader. Want ik zeg jullie: God kan uit deze stenen kinderen van Abraham verwekken! De bijl ligt al aan de wortel van de boom: iedere boom die geen goede vrucht draagt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.'⁵

En uitgerekend deze man, deze Johannes met zijn mes op de keel, accepteert Jezus als zijn geestelijk vader. Uitgerekend bij deze man met zijn onverholven dreigementen, gaat Jezus in de leer.⁶

⁴ Stoffels, H.C. (2004). "Preachers' Kids Are the Worst." Results of a Survey among Clergy Children in The Netherlands. Online Articles about Sociology of Religion, 1-12.

⁵ Matth. 3:7-10 Met koninkrijk der hemelen wordt overigens niet 'de hemel' bedoeld. Om de heilige godsnaam te vermijden spreekt de evangelist liever niet van 'het koninkrijk van God. Ook de passieve vormen 'zij zullen vertroost worden, 'verzadigd worden' en 'barmhartigheid ontvangen' beogen een omschrijving van de Eeuwige te geven. Het is God die zal troosten, verzadigen en barmhartigheid schenken.

⁶ Opvallend is de parallel met voormalig president Obama zie NRC zaterdag 13 jan. 2017

Acht jaar Obama: een intellectueel in het Witte Huis

<https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/13/het-evangelie-van-de-kleine-stapjes-6200206-a1541212>

Voor het eerst in zijn leven ging Obama voornamelijk met Afro-Amerikanen om. Hij voelde zich verwant met hun emancipatiebeweging. Chicago had voor het eerst een zwarte burgemeester gekozen, Harold Washington. In Hyde Park, waar Obama woonde, kwam een zelfbewuste, hoger opgeleide zwarte middenklasse op. Maar Obama hoorde er nooit helemaal bij. Hij deelde niet dezelfde achtergrond als de mensen om hem heen, gebruikte andere woorden, herkende hun woede niet. „Ik voelde me als een buitenlander die struikelt over een vreemde taal.” Obama was serieus, té serieus naar Jerry Kellmans smaak. Hij ging niet uit, zat in zijn eentje thuis als hij niet aan het werk was. Hij las veel over de Burgerrechtenbeweging, bewonderde de activist Malcolm X, en kwam in aanraking met het werk van andere zwarte intellectuelen. Hij sloot zich aan bij de kerk van dominee Jeremiah Wright. De kerk was een verzamelplek voor de invloedrijke Afro-Amerikaanse bovenlaag. Als presidentskandidaat zou deze predikant hem nog in de problemen brengen, nadat onder meer diens 'God damn America'-preek landelijk nieuws werd. Obama moest met hem breken.

Mentor Jerry Kellman had hem opgedragen naar een zwarte kerk te gaan. „Barack kwam in zijn werk docerend, afstandelijk over. Als hij moest spreken, was het veel te theoretisch. Ik zei: ga eens in een kerkbank zitten, kijk eens hoe zwarte voorgangers dat doen.” Obama begon die manier van spreken te imiteren. Hij kreeg gevoel voor timing. Kellman leerde hem bovendien dat alles begint met een verhaal. „Om iets te bereiken, heb je een narrative nodig. Een verhaal, dat je publiek meteen pakt. Hij heeft dat hier moeten leren, maar zijn levensverhaal en retorisch vermogen werden de drijvende krachten achter zijn presidentschap.”

En uitgerekend door deze man, die zijn toehoorders had voorgehouden, dat er na hem iemand zou komen, die hen zou dopen met de heilige Geest en met vuur; iemand, die de wan in zijn hand houdt, die de dorsvloer zal reinigen en zijn graan in de schuur bijeenbrengen, maar het kaf zal verbranden in onblusbaar vuur⁷, uitgerekend door deze man zal Jezus zich laten dopen. En we kennen het verhaal: de hemel gaat open en de heilige Geest komt als een duif op hem neerdalen. Waarna een stem uit de hemel klinkt: 'Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.'⁸ En we kennen het vervolg: hoe deze domineeszoon daarna in de woestijn op de proef wordt gesteld; welke weg hij in het leven wil gaan. Als een Arie Boomsma, als een Angela Merkel, als een Vincent van Gogh, als een Gudrun Ensslin, een Freek de Jonge, of als...⁹

In elk geval zal hij breken met Johannes de Doper. Zoals ook president Obama afstand nam van zijn dominee Jeremy Wright, toen die hel en verdoemenis over Amerika preekte.¹⁰ En als zijn geestelijk vader dan gevangen gezet wordt, zal Jezus uitwijken naar Galilea¹¹ en de boodschap van Johannes veranderen, modificeren, sterker nog: breken met het dreigen met hel en verdoemenis, breken met de heilige toorn en het zaaien van angst en schuldgevoel, breken ook met de dodelijke ernst van

⁷ Matth. 3:11b-13

⁸ Matth. 3:17

⁹ Stoffels, H.C. (2004). "Preachers' Kids Are the Worst." Results of a Survey among Clergy Children in The Netherlands. Online Articles about Sociology of Religion, 1-12.

Painter Vincent Van Gogh, philosopher Friedrich Nietzsche, Boy Scouts' founder Baden Powell, psychologist Carl Gustav Jung, Democratic nominee for President of the United States in 1972 George McGovern, glam-rock star Alice Cooper, actor Denzel Washington, Red Army terrorist Gudrun Ensslin (RAF), 'rebel with a cause' Franklin Graham, and US National Security Adviser Condoleezza Rice have at least one thing in common: they are all preachers' kids

¹⁰ Zie boven over Obama

Wikipedia: When Wright's comments were aired in the national media, Obama distanced himself from them, saying to Charles Gibson of ABC News, "It's as if we took the five dumbest things that I've ever said or you've ever said in our lives and compressed them and put them out there — I think that people's reaction would, understandably, be upset." [27] At the same time, Obama stated that "words that degrade individuals have no place in our public dialogue, whether it's on the campaign stump or in the pulpit. In sum, I reject outright the statements by Rev. Wright that are at issue." [28] Obama later added, "Had the reverend not retired, and had he not acknowledged that what he had said had deeply offended people and were inappropriate and mischaracterized what I believe is the greatness of this country, for all its flaws, then I wouldn't have felt as comfortable staying at the church." [29]

¹¹ Nico Ter Linde, het verhaal gaat pg. 197 Jezus zou gaan. Maar net toen hij gaan zou, bereikte hem het bericht dat Johannes de Doper was overgeleverd. Zijn leraar in het koninkrijk die voor hem de weg van de gerechtigheid ging, moest daarvoor nu de prijs betalen. De kans is groot dat Jezus eenzelfde lot te wachten staat. Wat te doen? Hij week uit. Sinds de magiers in het oosten een licht is opgegaan, moet er in dit verhaal voortdurend worden uitgeweken: de magiers weken uit en keerden langs een andere weg naar hun land terug. Jozef week uit, met het kind en zijn moeder, tot tweemaal toe, eerst naar Egypte, later naar Nazareth. Nu moet ook Jezus wijken. Hij zal het lijden niet uit de weg gaan, maar hij zoekt het ook niet op. Naar Galilea week hij uit. Hij ging wonen in Kafarnatim. Daar begon hij te prediken en daar ook koos hij zich zijn eerste discipelen.

Johannes, breken ook met diens ascetische levenswandel; in plaats van een dieet van wilde honing en sprinkhanen¹² gewoon bij mensen als gast aan tafel gaan. En als mensen hem daarop aan spreken, zal hij tegen hen zeggen:

“Ook al is er onder allen die uit een vrouw geboren zijn nooit iemand opgetreden die groter was dan Johannes de Doper; in het koninkrijk van de hemel is de kleinste nog groter dan hij.”¹³

Om hen dan uit te leggen waarom hij met Johannes heeft gebroken: de profetieën van alle profeten en van de wet reiken tot de dagen van Johannes,¹⁴ maar nu zijn de dagen van het koninkrijk aangebroken

Om tenslotte de mensen, die sceptisch naar Jezus keken, te confronteren met hun gemakzuchtig oordeel.

“Want toen Johannes kwam, en niet at en dronk, zei men: “Hij is door een demon bezeten.” Nu is de Mensenzoon gekomen, hij eet en drinkt wel, en nu zegt men: “Kijk toch eens, wat een veelvraat, wat een dronkaard, die vriend van tollenaars en zondaars.”¹⁵

En hen dan de spiegel voor te houden: “Waarmee zal ik de mensen van deze generatie vergelijken? Ze lijken op kinderen die op het marktplein zitten en elkaar toeroepen: “Toen we voor jullie op de fluit speelden, wilden jullie niet dansen, toen we een klaaglied zongen, wilden jullie niet rouwen.”¹⁶

En als Johannes dit in de gevangenis allemaal ter ore komt en begint te twifelen of Jezus wel echt de beloofde Messias is, dan laat Jezus antwoorden: ‘Zeg tegen Johannes wat jullie horen en zien: blinden kunnen weer zien en verlamden weer lopen, mensen met huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt en aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt.’¹⁷ En trek zelf je conclusie.

En misschien moeten we dit even op ons in laten werken en tegen de achtergrond van zijn tijd plaatsen. Toen er nog helemaal geen sociale voorzieningen waren en ieder mens met een gebrek helemaal op zichzelf

¹² Matth. 3:4, Johannes, droeg een kleding van kameelhaar en een lederen gordel om zijn lendenen; en zijn voedsel bestond uit sprinkhanen en wilde honing.

¹³ Matth. 11:11

¹⁴ Matth. 11:13

¹⁵ Matth. 11:18-19

¹⁶ Matth. 11:16-17

¹⁷ Matth. 11:2-3

was aangewezen en in veel gevallen buitengesloten werden van alle menselijke omgang; kortom: de illegalen van hun tijd, die letterlijk buiten waren geplaatst, aan de grenzen moesten bivakkeren, die bijvoorbeeld door de Essenen¹⁸ - die sekte uit Qumran – geweigerd werden; geen lid mochten worden,¹⁹ omdat ze blind of verlamd of kreupel waren.

Daarentegen lezen we dat Jezus door heel Galilea trok en vooringing in hun synagogen, het evangelie van het koninkrijk verkondigde en, zo voegt Mattheüs er aan toe: genezende alle ziekte en alle kwaal.²⁰

Ik had het er vorige week met een huisartsenopleider over: hij zei: daarom ben ik huisarts geworden. En toen ik hem vroeg: was dat een roeping? Hoe bedoel je? Nou, sommige mensen voelen zich geroepen om dominee te worden, maar volgens geldt dat voor veel meer beroepen. Waarop hij tegen me zei: in de allereerste plaats moet je van mensen houden, anders hou je dit vak niet vol. Maar inmiddels weten ze van mij dat ik ook de tijd neem voor asielzoekers en ook illegale mensen op mijn spreekuur heb. En dat spreekt zich rond. Daardoor komen er steeds meer mensen, die letterlijk in de knel zitten. Want, zei hij, de fysieke kwalen kunnen we in dit land vaak heel goed genezen, maar de sociale kwalen veel minder.

Mag ik vragen, onderbrak ik hem: heeft u een kerkelijke achtergrond? Ja, zei hij toen, mijn vader was dominee.

En dan begin ik soms echt te denken dat kinderen van dominees het vaak veel beter begrepen hebben dan hun ouders. Zoals Obama het beter had begrepen dan zijn zwarte dominee, en Jezus het beter had be-

¹⁸ E. Schillebeeckx, Jezus, het verhaal van een levende, pg. 371. De „woestijn-mensen" weigerden elke, ook uiterlijke medewerking, maar vluchten in de woestijn, om daar in eigen gemeenschap ten ideale orde te stichten en een „leven als engelen" te leiden, in afwachting van het komende rijk; ze zijn er zich van bewust door hun gebed en bijbelstudie (eschatologische exegese), wachtend op Gods ingrijpen van boven af, God aldus tot actie te provoceren. Daarom kozen zij de woestijn (ook om praktisch-taktische redenen!), het land van de Exodus, de heilstijd van Israël zonder koning, op weg onder Gods allenige leiding naar het beloofde land. Dat was de positie der essenen, waartoe de Qumran-groep) behoorde. Deze werd in 70 en 72/73 volkomen uitgeroeid (de overblijvenden pleegden zelfmoord). Tussen al deze partijen lag de grote massa, door allerlei invloeden bewerkt, passief en toch bewogen door duistere verwachtingen van hoop. Zij juicht de successen van de activisten toe, maar verloochent deze verzetsstrijders bij mislukkingen. De grondimpulsen van de zeloten en sicariërs waren ook die van de volksmassa: herstel van Israël in een van vreemden onafhankelijk eigen-joods wetsgetrouw koninkrijk. Van deze volksverwachting vinden we ook in het nieuwe testament sporen (Mt. 19,28; Lc. 22,28; 24,21; Apoc. 1,6, enz.)

¹⁹ Schillebeeckx, Jezus het verhaal van een levende, pg. 118. Vooral „de tollenaar en zondaar" worden beschouwd als de pest; omgang met hen is zichzelf reeds tot zondaar maken. Als we dan uit Mt. 5,43 horen: „ge hebt gehoord dat gezegd is: gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand haten" (een tekst die nergens in het oude testament is te vinden), dan blijkt daaruit dat hiermee eigentijdse stromingen zijn bedoeld. Bovendien staat in het Damascusschrift van Qumran, dat lammen, kreupelen, blinden en stommen geen lid van de esseense groep kunnen worden; ze zijn uitgesloten van de eschatologische heilsgemeente.

²⁰ Matth. 4:23

grepen dan Johannes: je redt de wereld niet door haar te vervloeken. En je redt geen mensen, als je ze buitensluit. En het bos instuurt of de zee op. En je wint geen mensen, als je ze bang maakt en klein houdt. En je vindt geen mensen, als je ze enkel op hun falen en feilen wijst.

Maar je wint mensen, én als je hen op hun kracht wijst, hun onvermoede mogelijkheden, hun onontdekte kwaliteiten, hun verborgen talenten; je wint mensen, als je ze de kans biedt om hun eigen specifieke deskundigheid in te zetten. 'Kom, zegt Jezus, tegen een paar vissers aan het meer, 'volg mij, ik zal van jullie vissers maken.'

Dat zijn we al!

Ik bedoel: vissers van mensen. En dan zie je het wonder voor je ogen gebeuren: Ze lieten meteen hun netten achter en volgden hem. Amen .